

МЕЖДИНЕН ДОКЛАД ЗА ПОЛИТИЧЕСКАТА КОНСТЕЛАЦИЯ, ЮНИ 2014

**АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕТО
НА ИНСТИТУЦИИТЕ КАТО ФАКТОР
НА ПОЛИТИЧЕСКА (НЕ)СИГУРНОСТ**

Този доклад е анализ на политическите реалности, действията и официалното говорене на политическите институции. При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и прогнозата не изразяват политически пристрастия; не третират положително или отрицателно политическата констелация; не дават аргументи за ползата или вредата от нея.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

През изследвания период настъпи влошаване на състоянието на България по три от показателите за риск на Общия индекс на несигурност на ЛУР:

- политическата криза се задълбочи и доведе до обявяването на интервала края на септември и началото на октомври за предсрочни парламентарни избори;
- политическата криза се разпростря в банковата система, включително и в БНБ;
- международната рейтингова агенция Standard & Poor's понижи краткосрочния и дългосрочен кредитен рейтинг на България, поради политическата нестабилност в страната.

В основата на това рязко нарастване на несигурността стои политическата криза, която открил съществуващите корпоративни зависимости на властта и едновременно с това – критично ниския потенциал на държавните институции да противодействат на разгръщащите се рискове.

Налице са белези за външна намеса в развитието на българската политическа криза. България е изправена пред външнополитически риск, генериран от стратегията на Русия за противопоставяне срещу Европейския съюз и НАТО. Високата степен на зависимост на част от българския политически и стопански елит спрямо Русия увеличава обхвата на възможните поражения върху институционалната стабилност и качеството на демокрацията в България.

Наводненията в Североизточна и Централна България откриха ограничения капацитет за взаимодействие на институциите и доведоха до човешки жертви. Общото състояние на системите за сигурност, гарантиращи всекидневния живот на хората, остава незадоволително.

Рисков контекст

Основен рисков фактор в развитието на политическата криза е разпадането на управляващия политически съюз. Налице са все по-видими белези за намеса на Москва във вътрешните работи на България.¹ Нарастването на политическата несигурност доведе до понижаване на кредитния рейтинг на България. Това не предизвиква готовност за предприемане на мерки за управление на потенциалните щети, които би могла да нанесе подобна негативна оценка.

Дистанцирането на ДПС спрямо БСП доведе до най-значителната промяна в политическата констелация от началото на съществуване на управляващия политически съюз. По същество, този съюз бе (временно) разтрогнат в резултат от непропорционалното разпределение на власт и отговорност, вследствие на изборите за Европейски парламент.

Част от движещите сили на разпада на управляващия политически съюз могат да бъдат открити в бързо разрастващия се конфликт, който в публичното пространство е представен като „Делян Пеевски срещу Цветан Василев“.² Конфликтът може да

се определи и като вторичен – определен от различни интереси на партиите от досегашния управляващ съюз и ГЕРБ.

Прокуратурата парализира управлението на БНБ по време на банкова паника, която бе предизвикана от нейните и на правителството действия. КТБ поиска защита от Централната банка след масово изтегляне на депозити на държавни фирми, които предизвикаха нейната ликвидна криза и паника сред вложителите ѝ.

Страхът от разпространето на политическата криза в цялата банкова система накара БНБ да отпише акционерните участия в две търговски банки и, заедно с правителството, фактически да ги национализира и постави под специален надзор. Държавната банка и Фондът за гарантиране на спестяванията влязоха в отговорностите на техен собственик.

Този втори, паралелно развиващ се център на институционална и финансова криза, може да предизвика съществени затруднения в дейността на крупни стопански субекти, които на свой ред да генерират предпоставки за дестабилизация на сектори в икономиката на страната. Според твърденията на Цветан Василев, това ще повлияе на бизнес за около 10% от БВП.³ Ако това е вярно, то още по-тревожни са въпросите, поставени от него, за ролята на (Доган) Пеевски за разпределение на публични средства в цели сектори. Този вторичен „торнадо-ефект“ *може да катализира допълнително политическата криза, да дестабилизира допълнително държавните институции и политическите партии преди изборите.*

През развитието на тази ситуация могат да бъдат идентифицирани характеристиките на разпада на управляващия политически съюз. Този конфликт дестабилизира част от основите на управлението, доколкото:

- разпада стратегически корпоративен и политически интерес, свързан с Русия и влиянието ѝ върху политическия процес в България;
- демонстрира неравномерното влияние, което имат политическите партии върху корпоративни субекти и държавни институции, включително и върху съдебната система и прокуратурата;
- задълбочава основни противоречия между ДПС и БСП/КБ относно сферите им на влияние и борбата за тяхното запазване.

До изборите се открива период на политическа несигурност, в който парламентарното мнозинство не разполага с необходимата легитимност и консистентност, за да формулира дневен ред и да упражнява ефективен контрол върху неговото изпълнение от страна на изпълнителната власт. Рисковете в този период се задълбочават от факта, че Народното събрание няма политическа воля да управлява риска, правителството не е подало оставка, а Президентът още не може да поеме отговорностите за управление на политическата криза със служебно правителство.

Позициониране на политическите институции

Народно събрание

Парламентарното мнозинство на управляващия политически съюз между БСП/КБ и ДПС, с подкрепата на „Атака“, се разпада. Неустойчивата архитектура на това мнозинство определя динамиката на разпад и обхвата на последствията, генериращи високи равнища на риск от блокиране на институциите. Нарушени бяха три рисковни критерия, от които зависи стабилността на управляващото мнозинство:

- запазване на относително устойчива електорална подкрепа за партиите, подкрепящи правителството;
- поддържане на активен неутралитет между ДПС и „Атака“ при формулирането на дневния ред на управлението;
- съхранение на зоните на влияние на обвързаните с политическите партии корпоративни субекти и власти.

В резултат от това, БСП/КБ повече не може да формулира и налага политически дневен ред. ДПС се възползва ефективно от ролята си на балансатор при отсъствието или пасивната позиция на „Атака“. Движението успява да наложи своите позиции, възползвайки се ефективно от противопоставянето между ГЕРБ и БСП.

Стабилните електорални позиции на ДПС, потвърдени на изборите за Европейски парламент, му позволиха да изझे ролята на водеща политическа сила в управляващия съюз; слабите резултати и задълбочената вътрешнопартийна криза в БСП, както и провалът на „Атака“ на изборите, увеличават претенциите на Движението.

Дневният ред на управлението се определя в по-голяма степен от ДПС, отколкото от БСП или „Атака“. Нарушеният паритет между ДПС и „Атака“, (двете политически формации, без които БСП не може да управлява) доведе до парламентарна криза. В контекста на проекта „Южен поток“ и засиления натиск, свързан с определянето на позицията на България, корпоративни интереси, свързани с ДПС придобиха по-съществена тежест и значение, за разлика от онези, които гравитират около БСП.

Поредна фаза в развитието на това противопоставяне бе оставката на заместник-председател на парламентарната група на КБ⁴ с мотив отказа на парламентарната група да подкрепи предложението му за бламиране на избора на новия министър на околната среда и водите в отговор на подкрепата на ДПС за предложение на ГЕРБ за промени в Наказателния кодекс. След оставката на друг заместник-председател (след пленум на Националния съвет на БСП), в момента парламентарната група се намира във вътрешна криза. Напрежението между различните групи в БСП относно действията, които да бъдат предприети за стабилизиране на управлението, се задълбочава.

Независимо от нарастващите противоречия между ДПС и БСП, парламентарното мнозинство продължава институционалната война, която започна срещу Президента. На 11 юни 2014 г., Комисията по правни въпроси на Народното събрание обсъди и отхвърли предложението на Президента на Републиката за провеждането на национален референдум по принципи на изборното законодателство. На 17 юни 2014 г., след проведения КСНС, Народното събрание окончателно отхвърли както предложението на Президента на Републиката, така и гражданската инициатива за провеждане на национален референдум за промяна в изборните правила.⁵

Резултати от проведено социологическо изследване показват високи равнища на обществена подкрепа за въвеждането на задължително гласуване.⁶ В тези условия, решението на Народното събрание създава предпоставки за задълбочаване на недоверието към парламента, изразено чрез представата за „страха на политиците от гражданите“.⁷

Президент

Президентът не съумя да излезе с категорична позиция след КСНС, не я огласи пред обществото, не успя да съгласува дата, а обяви интервал от време за провеждане на предсрочните избори за Народно събрание. Инициативата за насрочване на изборите отново остана в политическите партии, чиито интереси са разнопосочни. Въпреки това, Президентът продължава да се ползва с най-високо обществено доверие и остава единствената институция, която остава незасегната пряко от разрастващата се политическа криза.

В отговор на декларираното намерение за подаване на оставката на правителството и предизвикване на максимално скорошни извънредни парламентарни избори от страна на БСП, Президента Плевнелиев свика извънредно заседание на КСНС и формулира основни теми, по които очакваше да бъде постигнато политическо съгласие, включвайки в тях своите опасения във връзка с европейските програми и Споразумението за партньорство с ЕК в периода 2014-2020 година.⁸

При откриването на извънредното заседание на КСНС, Президентът лансира определен дневен ред, който имаше елементи на план за управление на политическата криза. Този дневен ред⁹ бе трансформиран в резултат от проведената дискусия и оповестен като част от Решенията на КСНС за провеждане на политически консултации.¹⁰ По този начин инициативата отново бе прехвърлена на силно отслабналите и намиращи се в тежки конфликти политически партии. Сега изглежда още по-трудно постигането на политическо съгласие за управление на политическата криза.

След гласуването на Закона за МВР, Бойко Борисов заяви, че се оттегля от постигнатото съгласие при Президента и няма да участва в първия кръг от политически консултации, насрочен за 24 юни 2014 година.¹¹ В този контекст, нараства риска от провал на консултациите и ново отлагане на постигането на съгласие относно темите от дневния ред, формулирани от Президента.

Министерски съвет

Продължаването на работата на правителството в условията на парламентарна криза генерира вторични рискове пред стабилността и предвидимостта на ситуацията в страната.

Преодоляването на петия пореден вот на недоверие срещу правителството Орешарски¹² очертава новите параметри на парламентарна подкрепа, с която се ползва кабинета – в подкрепа на искането за оставка гласуваха 109 народни представители, а 114 от БСП/КБ и ДПС подкрепиха правителството. Съставното мнозинство, подкрепящо правителството, е дълбоко разколебано и не може да генерира необходимата политическа воля за продължаване на мандата. Атака гласува срещу правителството. Депутатите, обявили принадлежност към ББЦ, гласуваха против правителството и при това положение вотът не успя заради негласуването на

част от депутатите на Атака. Последното обстоятелство може да се възприеме или като двуличие на партията, или като разпад.

Действията на правителството по проекта „Южен поток“¹³ във връзка с позицията на Европейската комисия задълбочиха разногласията между БСП и ДПС. Движението подкрепи тезата, че изграждането на Южен поток трябва да бъде реализирано изцяло в съответствие с европейските правила, докато министъра на икономиката и енергетиката, както и представители на БСП заявиха, че Южен поток ще се строи, тъй като той е необходим за България и „... защото нямаме избор“.¹⁴

Дебатът за оставката на правителството се водеше изцяло и единствено между представителите на БСП и ДПС. Министър-председателят заяви, че подаването на оставката на правителството зависи само от решението на двете политически партии. В очакване на това решение правителството продължава работата си при ограничен до минимум парламентарен контрол. Високата степен на неопределеност нанася сериозни щети на публичните политики и на общото равнище на политическа стабилност. В същото време, след наводненията във Варна, Добрич и на други места, вицепремиер заяви, че оставката може да бъде подадена и през юни.¹⁵

Динамика на институционалното взаимодействие

Кризата носи нови политически и икономически рискове, защото законодателна и изпълнителна власт без мнозинство и доверие от обществото ще продължат да управляват страната. Всяко действие на двете власти, извън широк парламентарен и извънпарламентарен политически консенсус, ще причинява задълбочаване на противопоставянето и ще руши политическата стабилност на институциите в България. Управлението на кризата следва да бъде осъществено от Народното събрание, но то изглежда неспособно да го направи и прехвърля отговорността към Президента.

Предварителната програма за работата на Народното събрание,¹⁶ както и внесените за обсъждане в пленарна зала законопроекти за периода до края на месец юни 2014 година, очертават приоритетите, които ще се опита да постигне управляващото мнозинство преди подаването на оставката на правителството. В нея не присъства обсъждане на отчет на правителството за първата година от управлението, както и приемане на план от неотложни мерки по отношение на финансовата стабилност, икономическото и социално развитие на страната.

БСП и ДПС се опитват да прехвърлят отговорността за управление на политическата криза към Президента на Републиката, заявявайки, че подаването на оставката на правителството Орешарски зависи от това кога Президентът ще насрочи дата за извънредни парламентарни избори.¹⁷ Това не може да стане, тъй като той може да насрочи избори едва след като се изчерпят напълно възможностите на Народното събрание да излъчи правителство и стане възможно на конституционни основания – да бъде разпуснато.

В същото време, в хода на развитието на „торнадо-ефекта“ на институционално, партийно и корпоративно противопоставяне, в кризата бяха въвлечени ключови за стабилността държавни институции - БНБ, Главният прокурор¹⁸ и Върховната касационна прокуратура. На съмнение бе подложена институционалната ефективност в действията на редица контролни органи, като КФН, които бяха принудени да

реагират незабавно.¹⁹ Разширяването на обхвата на институционалната криза увеличава общата несигурност и задълбочава неопределеността по отношение на общата нестабилност.

Политически партии

Парламентарно представени политически партии

Политическите партии в парламента нямат политическа воля за изработване и приемане на програма за ефективно управление на политическата криза. Те досега не са в състояние да постигнат съгласие за приемане на спешни и неотложни законодателни решения, които би трябвало да реализират в периода до разпускането на парламента. Няма договорени задачи, които правителството да реши до подаване на неговата оставка; не е договорена датата на тази оставка.

ГЕРБ, макар и постепенно, излиза от политическата си изолация. Преди изборите за български представители в Европейския парламент, подкрепа за партията обявиха Обединените земеделци, Радикалдемократическата партия и Българската социалдемократическа партия, които бяха част от проекта „Синя коалиция“. През разглеждания период от време, подкрепа за ГЕРБ изрази и Движението „22 септември“, което заяви амбиция да прерасне в политическа партия и да участва на предсрочните избори за Народно събрание.²⁰

Политическата криза се отразява благоприятно на ГЕРБ, доколкото утвърждава представата за партията като за почти сигурен участник в следващо управление. В същото време, независимо от кризата на политическа легитимност на управлението, очакванията, свързани с ГЕРБ, са по-скоро за доминираща партия в коалиционно управление, отколкото за повторение на еднопартиен мандат.

БСП навлезе в дълбока вътрешнопартийна криза след заседанието на КСНС.²¹ Отлагането на въпроса за политическата отговорност на ръководството на партията, при липсата на възможности за отбягване на предсрочни избори, блокира усилията за изработване на единна програма за управление на кризата, в която се намира парламентарното мнозинство. БСП не води консултации нито с ДПС, нито с която и да било друга политическа партия. Затварянето и само изолирането на БСП ограничава възможностите ѝ за формиране на алтернативен дневен ред за изход от кризата.

Пресконференцията на ДПС от 5 юни 2014 г.²² направи видимо дистанцирането на Движението от БСП. Движението използва противопоставянето на ГЕРБ срещу БСП като възможност за позициониране встрани от досегашния си партньор във властта, без да поема рисковете от евентуално взаимодействие с ГЕРБ. В същото време, именно ДПС настоява за максимално удължаване на дейността на правителството Орешарски, преди да бъде подадена оставката му.²³

„Атака“ прогресивно губи политическо влияние в парламента, но консолидира подкрепата си за мнозинството. Партията подкрепи предложението на БСП за избори през юли, като в същото време продължава да поддържа тезата си за необходимостта от запазване на Народното събрание и противопоставяне срещу Президента.

Извънпарламентарни политически партии

Коалицията ББЦ, ВМРО, ЗНС и „Гергьовден“ вече изцяло се доминира от ББЦ. Активните изявления и политически жестове са насочени единствено и само към утвърждаването на новата политическа формация. Присъединяването на двамата евродепутати на коалицията към две различни политически групи в Европейския парламент може да доведе до задълбочаването на различията между ББЦ и ВМРО, които да прераснат в постепенно дистанциране.

Партиите от *Реформаторския блок* препотвърдиха решението си да запазят коалиционната му формула. Преодоляването на риска от разпадане на коалицията може да има своите положителни резултати само, ако бъде последвано от реално разширяване на коалиционния формат и привличане на допълнителна подкрепа.

Електоралният потенциал на национал-популисткия вот в България не се реализира в мандат на изборите за Европейски парламент. Макар и с минимална преднина, *НФСБ* успя да постигне по-добър резултат от партия „Атака“. Налице е своеобразен пост-електорален стрес, който ще доведе до преосмисляне и преориентиране на политическата подкрепа в този сегмент на партийната система.

АБВ запазва шансовете си да привлече разколебани или разочаровани от състоянието на БСП кадри и избиратели. Учредяването на партията АБВ ще бъде първият тест за реалното ѝ влияние върху структурите на БСП и потенциала за привличане на други групи от избиратели.

Прогноза за политическата констелация след предсрочните избори

Разпадането на управляващото мнозинство ще окаже различно влияние върху траекториите на развитие на БСП, ДПС и „Атака“. При никакви обстоятелства, тези три политически формации няма да се опитат да възстановят нарушената геометрия на сегашното си сътрудничество.

ГЕРБ излизат от политическата криза като временни победители, без реални шансове към настоящия момент за съставяне на самостоятелно правителство – с около 100 депутатски мандата. Сигналите за преодоляване на изолацията, в която до сега се намираше партията, не могат да компенсират липсата на капацитет за ефективно коалиционно поведение. Формирането на коалиционно управление, доминирано от ГЕРБ, е най-реалистичната перспектива, но това ще доведе до необходимостта от предефиниране на самия модел на партията. Най-реалистичната коалиция – тази с Реформаторския блок, би наложила най-съществени промени в партията и би носила високо равнище на риск и за двете формации.

БСП почти напълно изгуби възможността да съхрани досегашната формула на Коалиция за България. Вътрешното разделение и противопоставяне в партията, при запазването на ръководството ѝ до предсрочните парламентарни избори, извежда БСП в изключително неблагоприятна позиция преди вота. Онази една трета от избирателите на БСП, която не гласува на евроизборите, би могла да се преориентира към други политически партии, а част от онези, които гласуваха на 25 май, на свой ред няма да подкрепят БСП. При такова развитие на политическия процес, което се вижда в средата на годината, БСП ще успее да постигне резултат, който ще ѝ осигури между 40 и 50 мандата в 43-то Народно събрание. Партията има минимални шансове

за участие в следващо управляващо мнозинство, но дори и това да се случи, БСП няма да има силата да доминира някаква широка коалиция.

Както и досега, ДПС по-скоро печели от края на мандатите, в които е било част от управляваща коалиция. Развитието на кризата, по-скоро мобилизира неговите избиратели, а позиционирането му във властта разширява обхвата му на влияние, а оттам и електоралната му география. При пълна мобилизация на избирателите си, ДПС ще може да разчита на малко повече от 30 депутатски места и по-добри шансове за участие в широко коалиционно управление, отколкото БСП. Евентуално участие – пряко или косвено, в следващото управляващо мнозинство, ще стабилизира позициите на партията, но не и на управление с нейно участие. При сегашното разпределение на силите, ДПС би могло да участва само в тройна или дори четворна коалиция, която ще зависи прекалено много от поддържането на равновесие, за да бъде достатъчно стабилна и ефективна.

Дори и ББЦ да съхрани коалицията, с която участва на европейските избори, формацията няма да има определящо значение в състава на следващия парламент. Ако запази финансовата си и корпоративна подкрепа може да постигне резултат в рамките на 20 мандата, което ще направи коалицията удобен партньор, с минимално влияние върху управлението. При запазване на съюза с ВМРО, ББЦ би имало шанс да привлече част от избирателите, които в противен случай биха подкрепили Националния фронт за спасение на България.

Реформаторският блок има реален шанс да привлече обратно на своя страна онези около 10% от избирателите на Синята коалиция, които гласуваха за ГЕРБ на европейските избори, но на свой ред ще бъде застрашен от загуба на гласове в полза на „Синьо единство“ и партията, в която ще се превърне Движение „22 септември“. Перспективата за коалиционно управление с ГЕРБ би могла да разколебае част от традиционните лоялни десни, без в същото време да привлече нови групи от избиратели. Ако РБ не успее видимо да разшири присъствието си през следващите месеци, неговото влияние в следващия парламент може да се окаже недостатъчно.

Шансовете на АБВ за участие в следващия парламент нарастват, заради кризата в БСП. Новоучредената партия има реална възможност да се окаже втора лява формация в парламента, с малко повече от 10 депутата, а заедно с това и почти неизбежен партньор на БСП в опозиция. Електоралният ресурс на АБВ, освен от БСП, може да се формира и от групи, които засега гравитират около Националния фронт. Подобен ляв съюз, разполагащ с около една пета от народните представители, би могъл да се окаже относително траен само, ако предизвика вътрешнопартийни промени в БСП.

Националният фронт има шансове да се възползва от пост-електоралния стрес на националистическите избиратели и да присъства в следващия парламент. Ако избирателите подкрепят тази коалиция, тя може да се окаже алтернативен коалиционен партньор на ГЕРБ, който да осигури необходимата подкрепа за формиране на правителство, замествайки Реформаторския блок. При подобна констелация, РБ би могъл да се озове в опозиция, а към мнозинството да се присъедини и ББЦ.

Пред „Атака“ има силно ограничени възможности за участие в състава на следващия парламент. Подкрепата на партията за сегашното управление на ДПС, още повече – видимата загуба на електорално влияние, оставя „Атака“ по-скоро извън партиите,

които имат шанс да участват в следващия състав на Народното събрание.

Налице са всички предпоставки на предстоящите парламентарни избори да се появи реален и разпознаваем за мнозинството от избирателите политически залог. Това ще означава относително по-висока избирателна активност, най-вероятно в рамките на около 3.5 – 4.0 млн. избиратели. Дълбочината и обхватът на сегашната политическа криза може да доведе до по-висока гражданска мобилизация и това да се отрази положително върху общото равнище на политическо участие в изборите.

В същото време, политическият залог на изборите най-вероятно ще определи по-голям брой участващи партии и коалиции, а, заедно с това, и по-висока степен на разпиляване на реално подадени гласове. Преразпределението на тези гласове ще определи профила на следващото управляващо мнозинство.

При тези условия, в състава на следващото 43-то Народно събрание ще се формират шест или седем политически групи – ГЕРБ, БСП, ДПС, РБ, ББЦ, НФ и АБВ. Шансовете на поне три от тези формации се определят от споделения профил на избирателите им. Дори и „Атака“ да успее да привлече около 50 000 – 60 000 гласа, остава един съществен електорален корпус, общо от около 16% от всички български граждани, които биха подкрепили националистическа партия. Те ще правят своя избор между ББЦ (с ВМРО), НФ, АБВ и останалите по-малки националистически формации. Ако те не се обединят в периода преди изборите, разпиляването на гласове може да остави извън парламента Националния фронт.

Предсрочните избори ще отразят реално съществуващата политическа фрагментация в българското общество. В този смисъл, те ще дадат отговор на сегашната политическа криза, но няма да доведат до трансформация в партийната система. От дълбочината и продължителността на кризата, която ще се развива до изборите, ще зависи дали ще се възпроизведе подобна корпоративно-политическа констелация и чрез партиите, които ще формират състава на следващото Народно събрание.

Във всеки случай, в оставащите до изборите по-малко от сто дни, няма да възникне критична маса от политически промени, които да доведат до принципна промяна в отношенията между бизнеса и политиката, а следователно и за излизане от политическата криза. Следващото коалиционно управление, което ще бъде формирано най-вероятно около ГЕРБ, няма да има качествено различен подход към управлението на страната. Част от неговия дневен ред вече се формира през кризата на сегашното управление, а още по-съществена част от неговия мандат, (който може да завърши успешно) ще бъде доминиран от националните измерения на геополитическите предизвикателства на европейското развитие.

БЕЛЕЖКИ

¹ Първите сигнали за този риск бяха формулирани от Генералния секретар на НАТО, Андерс Фог Расмусен, „За НАТО, България и руското влияние“, интервю, 12 април 2014 година, „120 минути“, БТВ, <http://www.btv.bg/video/shows/120-minuti/videos/ekskluzivno-s-anders-fog-rasmusen.html>

² Досие „Пеевски срещу Василев“, вестник „Дневник“, http://www.dnevnik.bg/temi/peevski_sreshtu_vasilev/?ref=metathemes

³ Цветан Василев, интервю в предаването „120 минути“, БТВ, 21 юни 2014 година, <http://www.btv.bg/video/shows/120-minuti/videos/ekskluzivno-cvetan-vasilev-ot-viena.html>

⁴ Янаки Стоилов, 19 юни 2014 година, http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2014/06/19/2326719_ianaki_stoilov_podade_ostavka_kato_zam-predsedatel_na/

⁵ Обзор на дискусиата в Народното събрание, 17 юни 2014 година, <http://www.focus-news.net/news/2014/06/18/1933071/parlamentat-ne-prie-reshenie-za-provezhdane-na-natsionalen-referendum-po-izborni-vaprosi-obzor.html>

⁶ Предаването „Референдум“ на БНТ, 10 юни 2014 година, Въпрос: „Отново беше поставен въпросът за задължителното гласуване. Как е най-добре да се постъпи, според Вас?“ <http://bnt.bg/part-of-show/dopitvane-predi-predavaneto-za-zada-lzhitelno-to-glasuvane>

⁷ Корман Исмаилов, „Политиците се страхуват то референдум, защото имат какво да губят“, БНР, 18 юни 2014 година, <http://bnr.bg/horizont/post/100423887/korman-ismailov-politicite-se-strahuvat-ot-referendum-zashtoto-imat-kakvo-da-gubat>

⁸ Движение „22 септември“, 15 юни 2014 година, <http://www.vesti.bg/bulgaria/politika/dvizhenieto-22-septemvri-shte-se-registrira-kato-partiia-6014820>

⁹ Изявление на Сергей Станишев след КСНС, 17 юни 2014 година, <http://www.bsp.bg/bg/novini/view/sergej-stanishev-neobhodimi-sa-byrzi-izbori-za-da-se-razvyrzhe-gordiev-iqt-vyzel-na-politicheskite-protivorechiq/5312>

¹⁰ Пресконференция на ДПС, 5 юни 2014 година, <http://www.dps.bg/news/events/3515/preskonferentsiya-na-dps--05-yuni-2014-g---video-.aspx>

¹¹ Лютви Местан, изявление след КСНС, 17 юни 2014 година, <http://bnr.bg/post/100423378/mestan-pravitelstvoto-ostava-do-dva-meseca-predi-izborite>

¹² Пети вот на недоверие към правителството на Пламен Орешарски, 13 юни 2014 година, <http://www.mediapool.bg/kabinetat-otselya-i-pri-petiya-vot-na-nedoverie-news221446.html>

¹³ Пламен Орешарски: „Спрял съм Южен поток, договор за проекта има“, 13 юни 2014 година, Offnews.bg

¹⁴ Явор Куюмджиев, „Ще правим Южен поток“, 4 юни 2014 година, <http://www.segabg.com>

com/article.php?id=701343

¹⁵ Даниела Бобева, „Може да подадем оставка и през юни. Ние имаме готовност за оставка в момента, в който политиките преценят“, 21 юни 2014 година, Дарик радио, <http://radio.dariknews.bg/?page=audio&id=247424>

¹⁶ Програма за работата на Народното събрание, 16 – 20 юни 2014 година, <http://www.parliament.bg/bg/plenaryprogram>

¹⁷ Мая Манолова, 16 юни 2014 година, <http://www.focus-news.net/news/2014/06/16/1932540/maya-manolova-ostavkata-na-pravitelstvoto-zavisi-ot-to-va-koeto-shte-kazhe-prezidentat-rosen-plevneliev.html>

¹⁸ Изявление на главния прокурор на Р България Сотир Цацаров пред медии на 18.06.2014 г. <http://www.prb.bg/main/bg/News/4575/>

¹⁹ Съобщение на Комисията за финансов надзор, 20 юни 2014 година, <http://www.fsc.bg/Saobshtenie-na-KFN-news-3769-bg>

²⁰ Движение „22 септември“, 15 юни 2014 година, <http://www.vesti.bg/bulgaria/politika/dvizhenieto-22-septemvri-shte-se-registrira-kato-partiia-6014820>

²¹ Изявление на Сергей Станишев след КСНС, 17 юни 2014 година, <http://www.bsp.bg/bg/novini/view/sergej-stanishev-neobhodimi-sa-byrzi-izbori-za-da-se-razvyrzhe-gordiev-iqt-vyzel-na-politicheskite-protivorechiq/5312>

²² Пресконференция на ДПС, 5 юни 2014 година, <http://www.dps.bg/news/events/3515/preskonferentsiya-na-dps--05-yuni-2014-g---video-.aspx>

²³ Лютви Местан, изявление след КСНС, 17 юни 2014 година, <http://bnr.bg/post/100423378/mestan-pravitelstvoto-ostava-do-dva-meseca-predi-izborite>